

Flygblad utgivet av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

Partipolitiken och kvinnornas rösträttsfråga^{*)}

av

ELIN WAHLQUIST.

Då man ser tillbaka på vår rösträttsrörelse från dess första begynnelse, så tycks den likna en av våra norrländska älvar. Den började som en liten käck bergbäck. Imponerande var den rakt inte, inga stora vattenmassor, men fram ville den, och fram kom den. Stenar ställde sig i vägen, och stora stockar försökte hejda oss. Men vi gjorde en liten försiktig lov runt stenblocken, och stockarna försökte vi släpa med oss framåt. Med några gick det, de andra sköto vi försiktigt åt sidan. Ty en riktigt vild och hänsynslös bergbäck voro vi aldrig. Men bäcken svällde, den blev en älv, den tog mot tillflöden både från vänster och höger. »Vill ni komma med, så slut er till!» var vårt frejdiga tillrop till alla små och stora rännilar. Vad gjorde det oss, om det var skuttande, yra forsar eller tröga, betänksamma åar vi togo mot tillflöden från. Vi skulle ju alla fram till samma mål. Det inverkade bara litet olika på farten. — Den lilla bergbäcken i dess första upprinnelse hade man bara lett litet medlidsamt åt. »Trodde *den* nu också», att den skulle kunna bli något och komma någon vart?» Men den stora, starka älven, den väcker andra tankar. »Hämma, bygg för, det där kan bli översvämning, det kan bli riksolycka!» ropas det. Och så staplas det upp skräp och bråte av allt möjligt slag. »Den där ser stark och präktig ut,» säga andra röster, »den där kunde allt uträtta ett nyttigt arbete åt oss.» Och så grävs det kanaler, och så görs det försök att leda strömmen i andra fåror. »Vi ha ej tid, vi kunna ej splittra oss, vi ha vårt eget stora värv att fylla, sedan!» ropa vi tillbaka. Och så flyter älven bred och mäktig med enad och samlad styrka vidare.

Tänk om det finge bli så, om vår rösträttsrörelse finge enig, mäktig och stark gå fram till målet.

Att vår rösträttsrörelse kunnat famna så många och nå så vitt, därför ha vi att tacka den politiska klokhet, som ej från början

^{*)} Föredrag hållet vid kvinnornas första allmänna rösträttsmöte i Stockholm den 19 juni 1909.

stängde in rörelsen inom ett partiprograms snäva gränser, utan gjorde den så vid och rymlig, att den kan omfatta kvinnor av alla samhällsklasser, kvinnor av alla livsåskådningar, kvinnor ur olika politiska partier. De behöfva endast mötas i den enda stora programpunkten, som från början lytt: rösträtt och valbarhet för kvinnor på samma gång och i samma utsträckning som för män. På samma gång — därom kan nu ej längre bliva tal, på den punkten ha vi nu lidit nederlag, men vid det andra villkoret i samma utsträckning — därvid hålla vi fast. De som utstakat dessa vida gränser ha tänkt stort om de svenska kvinnorna. De ha tänkt, att kvinnors gemensamma strävan för ett stort gemensamt mål skulle kunna slå en brygga över det klasshat och misstroende, som är frukten av många generationers egoism, förtryck och misstag. De ha tänkt, att de som äro ställda mera på livets solsida, de som ha pengar, kunskaper, tid m. m. till sitt förfogande skulle eggas att offra detta, när de se vid sin sida medsystrar, för vilka de politiska och sociala orättvisorna äro mer tryckande än för dem själva. De ha tänkt, att det stora, som enar oss kvinnor, är så oändligt mycket större än det lilla, som skiljer oss åt. Är det för höga tankar om oss kvinnor, ha de mätt oss med för stort mått?

Den politiska neutraliteten är den vida ram, inom vilken vår rösträttsrörelse rör sig framåt mot målet, allmän rösträtt för kvinnor. Låtom oss först granska de fördelar den skänker oss, innan vi övergå till frågan om den bör vidmakthållas.

En av dess fördelar har jag nyss nämnt. Ingen enda av vårt lands kvinnor, som önskar rösträtt, vilket parti hon än tillhör, behöfver känna sig utesluten. »Men», invänder någon, »om hon tillhör ett politiskt parti, kan det väl ej överensstämma med hennes ståndpunkt att höra till en politiskt neutral förening». Jag medger, att det låter som en motsägelse, men den är endast skenbar. Ty att föreningen är politiskt neutral innebär, att den som förening betraktad ej ansluter sig till något politiskt parti, men bekämpar kvinno-rösträttens motståndare, inom vilket parti de än befinna sig, och med nöje ser, att kvinnorösträtten vinner anhängare inom alla partier. Däremot ha dess medlemmar full frihet att tillhöra partier, och att inom sina partier utveckla all den energi, varav de äro mäktiga. Men dessa partiintressen lämna rösträttsföreningen oberörd, ty där är rösträttsintresset dominerande och de andra frågorna av betydelse endast i mån av deras samband med rösträtten. Någon tummelplats för partiidelser får därför ej vår rösträttsförening bli. Men om några inom den politiska neutralitetens ram vilja bestämma över riktningen och farten, skulle jag vilja föreslå som osvikligt medel en kapprusning av dem och deras meningsfränder in i rösträttsföreningen. Där förekomma varken penningstreck, proportionalism eller konstigheter av något slag, utan enkel omröstning faller utslaget vid alla tillfällen. — Sålunda kunna vi, så länge vi äro neu-

trala, tillropa alla kvinnor utan undantag: »Kom med i vår förening, ju bredare basis, desto säkrare står den, ju flere entusiaster, desto större blir farten.»

Men den politiska neutraliteten har även andra fördelar. Den kräver och den utvecklar självövertunnelse, *självdisciplin*. Kvinnor, som arbeta sida vid sida, läras respektera varandras åsikter, om de än äro diametralt motsatta, så som olika utvecklingslinjer, olika livserfarenheter med naturnödvändighet måste göra dem. Det är inte lätt i en tid, som sjuder av partistrid och klasshat, och mest kostar det dem, vars övertygelse är djupast rotad, och ej grundad endast på lösa känslöstämningar. Se vi emellertid på hur väl detta hittills på det stora hela taget lyckats oss, så anser jag, att vi kunna göra större anspråk på politiskt mogenhetsbetyg än männen. Ty är det ej just kriterium på politisk mognad detta: respekt för andras åsikter, fast vi hålla på vår egen, förmåga att se saker från många synpunkter, vartill vi tvingas genom att under diskussioner i våra respektive föreningar höra politiska och sociala frågor dryftas av olika tänkande, frihet från partifanatism etc. Sålunda har den politiska neutraliteten gjort oss ovärderliga tjänster som *utvecklingsfaktor*.

Låt om oss nu se hur den verkat *utåt!*

Där ha heller icke hittills partifrågor skymt bort det stora målet, utan med målmedveten kraft ha vi kunnat arbeta. Det torde nu vara överflödigt att markera, hur långt vi nått och påpeka sådana välkända fakta, som att två politiska partier upptagit vår rösträttsfråga på sitt program, att den blivit tillstyrkt av riksdagens konstitutionsutskott samt gått igenom utan votering i Andra kammaren, varav vi åtminstone kunna dra den slutsatsen, att där fanns avgjord majoritet för densamma. — Jag vill endast framhålla, att detta är frukt av neutralitetens politik. Här torde någon invända: »När vi varit så utsökt neutrala, varför ha vi endast vunnit vänsterpartierna och ej högern?» På detta vill jag svara: »Betänk då vilken tid det tagit för representationsberättigade män att övervinna detta partis motstånd mot allmän rösträtt för män, och att det äntligen antagna förslaget ej tillfredsställer någotdera vänsterpartiet, och fordra inte omöjligheter av oss orepresenterade kvinnor. I betraktande av det svårarbetade materialet äro våra framsteg nog inte så små.»

Finns det någon anledning, varför vi nu skulle övergiva den politiska neutralitetens väg och proklamera ett politiskt program?

Låt oss tänka oss in i några följder av ett sådant förfarande. Det skulle förstås i så fall vara ett vänsterprogram. Valde vi t. ex. Frisinnade landsföreningens, så stötte vi med detsamma ut socialdemokraterna och högerkvinnorna, ty ingen kan rimligtvis begära, att dessa, för det de önska kvinnorösträtt skulle vara med och arbeta för *alla* programpunkterna i de frisinnades program. Och valde vi socialdemokraternas, så skulle följderna bli desamma för de frisinn-

nade och högerkvinnorna. Följden bleve således, att de tre partierna bildade var sin rösträttsförening. I Stockholm, Göteborg och kanske i ett par andra städer kunde dessa möjligen existera som politiska kvinnopartier. I övriga delar av vårt land ginge det ej. Det bleve ett fullkomligt söndersmulande av F. K. P. R. Några små rester ginge nog in i männens politiska föreningar och bildade där en liten föga uppmärksammas skara. Jag är säker om, att kvinnornas rösträttsfråga under sådana förhållanden finge en bra undanskjuten ställning bland alla de viktiga programfrågor, som där äro frågor för dagen. Och dess lösning vore därmed uppskjuten på obestämd framtid. Ty märk väl, den samlade, enhetliga kraft, som vår rösträttsförening nu besitter, gör den till en bundsförvant att räkna med, men några spridda kvinnoflocker, i synnerhet om de äro rester av en söndersprängd förening, vars medlemmar voro för *små* att verka tillsammans för ett *stort* mål, de representera ingenting annat än kvinnlig svaghet och oförmåga.

Är det då *möjligt* att bibehålla den politiska neutraliteten i den nuvarande politiska situationen? Min övertygelse är, att det är lika möjligt *nu* som *förr*. Motståndarna till rösträtten äro våra motståndare, oavsett vilket parti de tillhöra, den grundsatsen ha vi alltid följt.

Våra motståndare för närvarande, det har årets riksdag visat, äro den nuvarande ministären, av vilken vi väl icke ha att vänta så mycket, samt Första kammaren, frånräknat 25 medlemmar, samt en Andra kammarminoritet. Några omvändelseförsök ha vi ej tid att inlåta oss på, förresten är underverkens tid förbi. Att sitta med armarna i kors och avbida, att de nå den politiska mognad, som männen behöva för kvinnans politiska rösträtt, är lika omöjligt. Vad skola vi då? Jo, naturligtvis samverka med de politiska partier, som även ha intresse av en ministärförändring och en riksdagsupp-lösning. För detta samarbete behöva vi ej uppge vår politiska neutralitet. Lika litet som Frisinnade landsföreningens medlemmar behöva bli socialdemokrater eller de senare medlemmar i Frisinnade landsföreningen för att samarbeta i någon fråga, behöver F. K. P. R. bli varken det ena eller det andra, för att den samarbetar med dessa partier i ett par punkter. Därjämte kunna de frisinnade kvinnorna som medlemmar i vänsterpartierna verka dels för partiintressen dels för kvinnorösträtt. Och för att vi skola få inflytande vid lands-tingsmannavalen och således på Första kammarens sammansättning är ett dylikt partitagande att varmt tillråda. Men högerkvinnorna behöva ej heller vara sysslolösa. De kunna bemöta de många ovederhäftiga anfallen av högerkvinnor i pressen. Vi hava hittills ej tillmätt dem någon betydelse, men vi ha nu sett att t. o. m. på anonyma sådana ha byggts anföranden i riksdagsdebatter i Första kammaren. Dock, det har ju bara visat svagheten både i skrivelser och anföranden; vi låta dem vara eller använda dem som agitations-

skrifter för kvinnorösträtten. Högerkvinnorna kunna i stället söka övertyga de religiösa kvinnorna, att det överensstämmer med deras religiösa plikter att verka för rösträtt. Och till sist kunna de ju göra ett försök att påverka männen. Således få vi alla för framtiden händerna så fulla med arbete, att någon tid att inlåta oss på parti-strider ej lär bli övrig.

Skulle vi under sådana förhållanden uppge vår neutralitet? På min norrländska byggds vägnar svarar jag ett bestämt och kraftigt nej. Vi landsortsstädernas och landsbyggdens kvinnor ha ett mycket svårare arbete än huvudstadens. Vi leva under mycket trängre förhållanden. De ha ju även motstånd, liknöjdhet och fördomar att bekämpa, men de kunna så att säga kapsla in sig i en krets av andligen besläktade och möta anfallen i sluten trupp. Vi ha allt det där alldeles inpå livet. Vi möta det i vår dagliga gärning, i umgängeslivet, överallt.

Vi få ej med berätt mod klubba ihjäl våra föreningar. Upphävandet av neutraliteten vore ett dråpslag. Och man skjuter väl ej i krig ned sina egna hjälptrupper. En besättning borrar väl ej sin egen sjödugliga skuta i sank. Säg ej, att de ingenting betyda dessa små föreningar, spridda över landet. De äro i själva verket lysande fyrbåkar. Vi erkänna gärna och tacksamt det goda, som strömmar ut till oss från centrum, Stockholm, men från alla dessa föreningar strömmar också tillbaka en rikedom av sundhet och kraft.

Och för oss alla är det väl inte huvudsaken endast, att vi komma fram, utan även *hur* vi komma fram, så att vi, när vi vunnit rösträtten, kunna göra den insats i stats- och samhällslivet, som detta såväl behöver, och som männen ensamma ej kunna göra. Att vi äga den vidsynhet, som inte låter själviska biintressen skymma bort det stora allmännyttiga, den lidelsefrihet, som gör att vi kunna skilja mellan sak och person, och den idealitet, som gör av vårt inflytande på det offentliga inte en strid om makt utan en ädel tävlan att skapa lycka.

BSS

